

Why Did Yosef Frame Binyamin?

FROM SPYING TO STEALING

Parashat Miketz ends on a tense note as Binyamin is framed for having stolen Yosef's silver goblet. This is not the first trumped up charge which Yosef has hurled at his brothers. In fact, from the moment they face him when arriving to buy food, Yosef has made their lives uneasy. He first accuses them of spying, imprisons them, and holds Shimon in custody until they bring him Binyamin. He also plays mind games with them by clandestinely returning their payments in their sacks. Then when the brothers return, Yosef presents a very different face, inviting them to dinner and giving special favor to Binyamin, only to again turn against them with the planting of the goblet and accusation of theft. What was Yosef trying to achieve through all of these actions?

([Click for this topic in art](#))

WHAT WAS YOSEF THINKING?

Yosef's plan to frame Binyamin appears to have been orchestrated from the time the brothers first came down to Egypt. Otherwise, why would Yosef have stipulated that the brothers bring Binyamin to Egypt to verify that they were not spies; what did these have to do with each other? Yet, what was Yosef hoping to accomplish by bringing Binyamin to Egypt and accusing him of stealing? Of all of the brothers, Binyamin was the one not even involved in the sale of Yosef. So why indict him? Moreover, Yosef issues instructions to place each of the brothers' payments in their sacks for a second time. What was the point of this? Would this not have made it abundantly clear that this was all a setup?

THE OMNISCIENT READER

As seasoned Torah learners, we all know that this story has a happy ending, with Yehuda offering himself as a slave instead of Binyamin, and Yosef then revealing himself to his brothers. But was Yosef hoping and perhaps even planning all along for this to happen, or was he caught by surprise and compelled to change course by Yehuda's unanticipated intervention? Conversely, how would Yosef have proceeded had Yehuda not made his impassioned plea?

DOES TIME HEAL ALL WOUNDS?

By the time our story takes place, over twenty years have passed since Yosef was sold. His life was turned upside down, but after all of his trials, he has emerged as second in command to Paroh. Upon seeing his family again, what does he feel? Is he filled with resentment, or have time and good fortune softened his sentiments? Has he morphed into an assimilated Egyptian autocrat or has he matured into "Yosef the righteous" looking out for his family? Does he yearn to reunite or desire to forget? Does he seek revenge or forgiveness? Which of these emotions ultimately drives all of his actions and the framing of Binyamin?

Why Did Yosef Frame Binyamin?

Exegetical Approaches

Overview

In attempting to understand Yosef's actions, exegetes present widely varying character portraits of Yosef. The majority of commentators, beginning already in the Second Temple period, depict Yosef as the architect of the processes of the brothers' repentance and the reunification of Yaakov's family. For them, the framing of Binyamin was designed to test the brothers, and they passed with flying colors. In contrast, other commentators view Yosef in a less positive light. R"Y HeChasid and Shadal maintain that Yosef was not originally planning on revealing himself to his brothers and was concerned only with reuniting with Binyamin and/or Yaakov. In their opinion, Yehuda's speech was not anticipated by Yosef, but rather caused a change of heart. Radak goes one step further and suggests that Yosef's actions throughout the story were meant to cause the brothers anguish for their actions toward him.

Testing His Brothers' Repentance

Yosef's actions were motivated by a desire to reunite his entire family. The planting of the goblet was devised to assess his brothers' degree of repentance, and to enable a familial reconciliation.

SOURCES: [Jubilees](#), [Philo](#), [Josephus](#), [R. Shemuel b. Chofni Gaon](#), [Ramban](#),^[1] [R. Yonah](#), [Sefer HaYashar](#), [Akeidat Yitzchak](#), [Abarbanel #2](#), [Seforno](#), [Biur](#)

Plan and its realization – According to this approach, Yosef fully anticipated that the brothers would act to save Binyamin, and Yehuda's speech was exactly what Yosef had been hoping for.

"כִּי נִשְׁנִי אֱלֹהִים אֶת כָּל עֲמָלִי וְאֶת כָּל בֵּית אָבִי" – R. Shemuel b. Chofni explains that, with Yosef's change of fortune and the birth of his son, the pain of his brothers' mistreatment subsided. Thus, when the brothers arrive, he is no longer filled with anger or vengeful thoughts.

Accusation of espionage – According to Philo, R. Shemuel b. Chofni and Akeidat Yitzchak, this was simply a means to an end. Using this method, Yosef could ensure that the brothers brought Binyamin to Egypt^[2] so that he could then test how they treated him and whether they had changed their ways.^[3]

Initial returning of their payment – R. Shemuel b. Chofni suggests that this was not part of the test. Rather, Yosef simply wanted to save his family money.^[4] Alternatively, one could propose that Yosef, thinking that the original sale was partially motivated by financial gain, was testing whether the brothers would pocket the returned payments or not.

Favoring Binyamin – Philo and Seforno assert that Yosef wanted to see if the brothers would be envious of Binyamin. To know whether the brothers had really changed, it was necessary to put them in a similar situation to the one that had caused them to sell Yosef years before. Thus, Yosef loads Binyamin with

presents, much as Yaakov had favored Yosef, and then monitors the brothers' reaction.

Second returning of payment

- R. Shemuel b. Chofni and Abarbanel view this as part of the test Yosef set up for the brothers. Abarbanel proposes that Yosef was preventing a potential flaw in his plan – that the brothers would erroneously conclude that Binyamin had actually stolen the goblet and from a sense of justice (rather than spite or hatred) allow him to be punished. He, therefore, planted not just the goblet but also all of their monies, to ensure that the brothers recognized that this was a set-up.^[5]
- Ramban and Seforno, suggest, as above, that Yosef returned the money out of good will. Moreover, he does so with the brothers' knowledge,^[6] to compensate them for the troubles he had put them through when he had accused them of spying.^[7]

Framing an innocent person?

- Sefer HaYashar and the Biur assert that Yosef had actually revealed himself and his entire scheme to Binyamin earlier,^[8] so Binyamin did not suffer from any anxiety or the like.
- Others focus on the problematic slandering of Binyamin's character. This, perhaps, in part, motivates Abarbanel to suggest that Yosef made sure that the brothers knew Binyamin was framed (see above). R. Shemuel b. Chofni Gaon, in contrast, asserts simply that the ends (the reuniting of the family and assuaging of Yaakov's longing) justify the means (the temporary slandering.)

"הָאֱלֹהִים מְצֵא אֶת עֹן עַבְדֵיךָ" – Seforno understands that the brothers are saying that though they are innocent of this charge, Hashem is repaying them for a different sin, the selling of Yosef. If so, this is exactly what Yosef was trying to determine, whether the brothers regretted their original actions or not.

Why did Yosef not contact Yaakov immediately? – Ramban asserts that Yosef wanted to realize his dreams, which necessitated Yaakov and all of Yosef's brothers (including Binyamin) coming down to Egypt and bowing to him. R. Yonah adds two more possibilities, that Yosef might have seen his exile as atonement for his own misdeeds in slandering his brothers, or alternatively, that Yosef feared that alerting Yaakov to the sale and his sons' behavior would have caused him more distress than his inability to reunite with Yosef.^[9]

Crux of the position – This position views Yosef as having moved beyond the pain he endured at the hands of his brothers and being nobly concerned with the welfare of his family. The brothers also, have come full circle, repented for their sins, and become altruistic people. The reader is left with an optimistic view of a righteous family reunified.

Reconnecting With Binyamin and Yaakov

Yosef's goal was to reunite with Binyamin and/or Yaakov exclusively, and he had no real interest in rehabilitating his relationship with the rest of his brothers.

SOURCES: [R. Yosef Bekhor Shor](#), [R. Yehuda HeChasid](#), [Shadal](#)

Why Binyamin?

- **For Binyamin himself** – According to Shadal, Yosef was primarily interested in reuniting with Binyamin himself (as he was his full brother and the only one not involved in his sale),^[10] and far less concerned with seeing Yaakov.^[11]
- **Binyamin as a pawn** – For R"Y Bekhor Shor and R"Y HeChasid, though, holding Binyamin was only a means of achieving a reunion with Yaakov.^[12] According to R"Y HeChasid, Yosef expected that Yaakov would come down to Egypt to plead for Binyamin and they would then be reunited. In contrast, R"Y Bekhor Shor posits that Yosef had cornered his brothers and left them no option other than to reveal the circumstances of his original sale to Yaakov.^[13]

Yosef's original plan and "וְלֹא יָכַל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק" – R"Y HeChasid and Shadal each contend that Yosef's initial intention was not to reveal himself to his brothers at this stage. They prove this from the fact that Yosef revealed his identity only when he could no longer control his emotions.^[14]

Change in plans – Shadal explains that Yosef shifted course and revealed himself to his brothers out of concern for Yaakov's health or upon seeing Yehuda's selflessness.^[15]

"כִּי נִשְׁנִי אֱלֹהִים אֶת כָּל עֲמָלִי וְאֶת כָּל בֵּית אָבִי" – Shadal^[16] interprets that Yosef is expressing gratitude for Hashem having helped him succeed in spite of the troubles his brothers had caused him. However, it is also possible to read this verse as Yosef stating that he no longer is interested in any of his brothers (except for Binyamin).^[17]

Yosef's character – This approach can adopt either of two diametrically opposed options. It can view Yosef as fully assimilated into Egyptian society and thus uninterested in being part of the Children of Israel.^[18] Alternatively, it can understand Yosef as believing that he and Binyamin were destined together to constitute the chosen nation,^[19] and that the rest of their brothers would be rejected.

Favoring Binyamin – Yosef gave extra portions and gifts to Binyamin because it was with Binyamin that he was interested in reuniting.

Rebating their payments – This position might explain that while Yosef had no desire to reunite with his brothers, he also did not want them to starve. Thus, he returned their monies to ensure that they would be able to buy additional food in the future.

"הָאֱלֹהִים מָצָא אֶת עֹן עַבְדֶּיךָ" – Shadal explains that this refers to the crime of taking the goblet. Yehuda either realized the futility of denying responsibility or really believed that Binyamin was culpable.^[20]

Why did Yosef not contact Yaakov immediately? – R"Y Bekhor Shor^[21] and R"Y HeChasid posit that Yosef had previously sworn to his brothers that he would never reveal his identity, as this was their condition for sparing his life from the pit and selling him as a slave. R"Y HeChasid also offers that Yosef was concerned that were he to send to Yaakov, his brothers would flee from their father's home out of utter embarrassment.

Crux of the position – This position paints Yosef as being concerned primarily for his own self interest.^[22] Yosef does not anticipate Yehuda's self sacrifice, and this may have caused a change in his game plan.

Punishing His Brothers

Yosef's objective was to punish his brothers for their earlier treatment of him. This approach subdivides as to whether Yosef was exacting revenge or merely helping his brothers attain penance for their sins.

SOURCES: [Seikhel Tov](#), [Radak](#), [Abarbanel #1](#), [Ma'asei Hashem](#), [Keli Yakar](#), [Or HaChayyim](#)

Point of the punishment – From Radak it appears that Yosef was simply being vindictive,^[23] but even he stresses that Yosef took care not to inflict any physical or financial harm on his brothers, but rather only emotional suffering. Most of the other commentators view the suffering which Yosef inflicted on his brothers as part of his attempt to assist them in atoning for their sins.

Measure for measure – Abarbanel and the commentators who follow in his footsteps^[24] note that the uncomfortable situations in which Yosef placed his brothers bear correlation to the experiences which they caused him to endure.

"כִּי נִשְׁנִי אֱלֹהִים אֶת כָּל עֲמָלִי וְאֶת כָּל בֵּית אָבִי" – Radak interprets this as Yosef declaring that he no longer had any feelings for his family. This is consistent with his understanding that Yosef later tried to cause pain to his brothers. Seikhel Tov, though, explains that Yosef is merely stating that he has forgotten the hardships his family had caused him to endure.

Returning of their payments – Radak explains that these actions were part of the mind games which Yosef was playing with his brothers in order to cause them suffering.

Favoring Binyamin – According to Radak, this was compensation for forcing him to leave his father and come down to Egypt.

"הָאֱלֹהִים מָצָא אֶת עֹן עַבְדֶּיךָ" – Seikhel Tov implies that the brothers recognized that they were suffering for the sin of selling Yosef as a slave.

Why did Yosef not contact Yaakov immediately? – The Keli Yakar explains that Yosef knew that Yaakov was deserving of punishment for having himself been away from his father for twenty-two years.

Crux of the position – Radak views Yosef as having human frailties and a desire for revenge.^[25] Most of the other commentators, though, view Yosef as a saintly figure, driven solely by an altruistic desire to help his brothers avoid an even harsher Divine punishment.

[1] Ramban made significant changes to his commentary on this passage after arriving in Israel – see [Ramban's Updates](#) and particularly [Ramban's update to Bereshit 42:9](#). It is possible that in Israel he was influenced by the question posed by R"Y Bekhor Shor (Bereshit 37:26) of why Yosef did not send to his

father, and this caused him to rework his interpretation.

[2] R. Shemuel b. Chofni points out that the demand to bring Binyamin obviously had nothing to do with the charge of spying since his presence constituted no proof of their innocence, regardless. As such, the whole charge must have been concocted just because Yosef could think of no other way to force the family to bring Binyamin.

[3] According to Philo, since Binyamin was also a son of the beloved Rachel, Yosef was fearful that he too incited hatred and was despised by the brothers. He, thus, wanted visual evidence that Binyamin was alive and well.

[4] Since this approach maintains that Yosef harbored no anger at his brothers, it can claim that Yosef was merely looking out for their welfare.

[5] This approach would have to explain that the motivation behind the first returning of the payments was for an entirely different reason (see R. Shemuel b. Chofni above) which makes the position somewhat less convincing.

[6] Ramban asserts that the openness was necessary for the success of the plan. Otherwise the brothers could claim that they assumed that the goblet was given to them as a gift just as their money was returned to them and this was all an innocent mistake.

[7] The advantage of such an approach is that it allows for a more consistent understanding of the action throughout. If one posits that this is part of the larger test, one would need to explain why there was a need to test the same thing twice, or posit that the same action was designed to test two different things.

[8] They suggest that Yosef told Binyamin that if the brothers passed the test he would reconcile, but if not he would send them away and keep Binyamin with him. Compare Shadal's approach below.

[9] Cf. R"Y HeChasid below.

[10] Cf. [Chizkuni](#) who contends that Yosef did not recognize Binyamin and the goblet accusation was designed to confirm through the brothers' reaction that it was, in fact, Binyamin who they had brought down.

[11] Some go so far as to argue that Yosef thought his father had rejected him. See Shemuel Feigenson, [עלבוּנה של תורה: חלק עוללות](#) (Berlin, 1929): 12-13 (an [earlier version](#) was printed as a note at the end of the [1928 Vilna edition](#) of the Yerushalmi Berakhot), [Avraham Korman](#), האבות והשבטים (Tel Aviv, 1981): 207-209, and R"Y Bin-Nun, "הפילוג והאחדות - כפל הטעות והלם הגילוי; מפני מה לא שלח יוסף שליח אל אביו", [Megadim 1](#) (1986): 20-31.

[12] Cf. R"Y Bin-Nun's article cited above who attempts to suggest that Yosef wanted to keep Binyamin with him so that he could find out why Yaakov had abandoned and rejected him.

[13] See below that R"Y Bekhor Shor maintains that Yosef was under oath not to reveal his identity, and only his brothers could release him from this commitment.

[14] Cf. [Sefer HaYashar](#) who has Yosef preparing Binyamin for two possible outcomes, of which this is one. For

R"Y Bekhor Shor, though, Yosef's goal was to get the brothers to permit him to reveal his identity.

[15] According to R"Y Bekhor Shor, on the other hand, Yosef's plan was implemented exactly as he had hoped, and the brothers released him from his oath. R"Y Bekhor Shor views the underlying message of Yehuda's speech as an accusation that Yosef had framed them. The effect of this speech on Yosef was more because of his concern for his father (and the fact that he had no response), rather than because of a fundamental change in Yosef's attitude toward his brothers.

[16] Like most exegetes before him.

[17] Cf. Radak below and Biur above.

[18] This approach is taken by [Y. Eldad](#), הגיונות מקרא (Jerusalem, 1959): 62-65, and D. Henshke, "תגובה", [Megadim 2](#) (1987): 106-108.

[19] Accordingly, they would be the ones to remain together in Egypt, and through them the prophecy of "גַּרְיָהוּ יִרְעָה בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה" would be fulfilled.

[20] It appears that R"Y Bekhor Shor, though, reads this as referring to responsibility for the sale of Yosef.

[21] R"Y Bekhor Shor is the first medieval commentator to grapple with this question.

[22] See also [Sale of the Birthright – A Fair Deal](#) where R"Y Bekhor Shor views Yaakov's behavior in a similar light.

[23] See [R. Yosef ibn Kaspi](#) who completely rejects this possibility. For more on Ibn Kaspi's personal identification with his namesake, see [About R. Yosef ibn Kaspi](#).

[24] See Ma'asei Hashem and Keli Yakar.

[25] See [About Radak](#) for similar interpretations.

Why Did Yosef Frame Binyamin?

Sources

BIBLICAL TEXTS

בראשית מ"ד: א'-י"ז

(א) וַיֵּצֵא אֶת אֲשֶׁר עַל בֵּיתוֹ לֵאמֹר מִלֵּא אֶת אֲמֵתוֹת הָאֲנָשִׁים אֲכֹל כְּאֲשֶׁר יוּכְלוּן שָׂאת וְשִׁים כֶּסֶף אִישׁ בְּפִי אֲמֵתוֹתָיו. (ב) וְאֵת גְּבִיעֵי גְבִיעַ הַכֶּסֶף תַּשִּׂים בְּפִי אֲמֵתוֹת הַקֶּטָן וְאֵת כֶּסֶף שִׁבְרוֹ וַיַּעַשׂ כַּדָּבָר יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר. (ג) הַבֹּקֶר אִוֵּר וְהָאֲנָשִׁים שָׁלְחוּ הֵמָּה וְחִמְרֵיהֶם. (ד) הֵם יָצְאוּ אֶת הָעִיר לֹא הִרְחִיקוּ וַיִּוֹסֵף אֲמֹר לֵאשֶׁר עַל בֵּיתוֹ קוּם רְדֵף אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים וְהִשְׁגַּתְם וְאִמְרַתְּ אֲלֵהֶם לְמָה שְׁלַמְתֶּם רְעָה תַּחַת טוֹבָה. (ה) הֲלוֹא זֶה אֲשֶׁר יִשְׁתָּה אֲדֹנָי בּוֹ וְהוּא נָחַשׁ וְנָחַשׁ בּוֹ הִרְעַתְם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם. (ו) וַיִּשְׁגֹּם וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. (ז) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לְמָה יְדַבֵּר אֲדֹנָי כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה חֲלִילָה לַעֲבָדֶיךָ מַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַזֶּה. (ח) הֵן כֶּסֶף אֲשֶׁר מִצָּאנוּ בְּפִי אֲמֵתוֹתֵינוּ הִשִּׁיבֵנוּ אֵלֶיךָ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וְאִיךָ נִגְנַב מִבֵּית אֲדֹנֶיךָ כֶּסֶף אוֹ זָהָב. (ט) אֲשֶׁר יִמְצָא אִתּוֹ מֵעֲבָדֶיךָ נָמַת וְגַם אֲנַחְנוּ נִהְיֶה לְאֲדֹנֵי לַעֲבָדִים. (י) וַיֹּאמֶר גַּם עִתָּה כַּדְּבָרִיכֶם כֵּן הוּא אֲשֶׁר יִמְצָא אִתּוֹ יִהְיֶה לִי עֶבֶד וְאַתֶּם תִּהְיוּ נְקִיִּים. (יא) וַיִּמְתְּרוּ וַיִּוְרְדוּ אִישׁ אֶת אֲמֵתוֹתָיו אֶרְצָה וַיִּפְתְּחוּ אִישׁ אֲמֵתוֹתָיו. (יב) וַיִּחַפֵּשׂ בְּגָדוֹל הַחֹל וּבִקְטָן כֻּלָּה וַיִּמְצָא הַגְּבִיעַ בְּאֲמֵתוֹת בְּנֵימֹן. (יג) וַיִּקְרְעוּ שְׂמֹלֹתָם וַיַּעֲמִס אִישׁ עַל חֲמֹרוֹ וַיִּשְׁבּוּ הָעִירָה. (יד) וַיָּבֵא יְהוּדָה וְאָחִיו בֵּיתָה יוֹסֵף וְהוּא עוֹדֵנוּ שָׁם וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו אֶרְצָה. (טו) וַיֹּאמֶר לָהֶם יוֹסֵף מָה הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם הֲלוֹא יָדַעְתֶּם כִּי נָחַשׁ יִנְחַשׁ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמֹנִי. (טז) וַיֹּאמֶר יְהוּדָה מַה נֹּאמֵר לְאֲדֹנָי מִה נְדַבֵּר וּמָה נִצְטַדֵּק הָאֱלֹהִים מִצָּא אֶת עוֹן עֲבָדֶיךָ הֲנֵנוּ עֲבָדִים לְאֲדֹנָי גַּם אֲנַחְנוּ גַם אֲשֶׁר נִמְצָא הַגְּבִיעַ בְּיָדוֹ. (יז) וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִי מַעֲשׂוֹת זֹאת הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הַגְּבִיעַ בְּיָדוֹ הוּא יִהְיֶה לִי עֶבֶד וְאַתֶּם עֲלוּ לְשֹׁלוֹם אֶל אֲבִיכֶם.

בראשית מ"ד: י"ח-ל"ד

(יח) וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי יְדַבֵּר נָא עֲבָדֶיךָ דָּבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנָי וְאֵל יַחַר אַפְּךָ בְּעַבְדֶּךָ כִּי כְמוֹד כְּפָרְעָה. (יט) אֲדֹנָי שָׂאֵל אֶת עֲבָדֶיךָ לֵאמֹר הֲיֵשׁ לָכֶם אֵב אוֹ אַח. (כ) וַנֹּאמֶר אֵל אֲדֹנָי יֵשׁ לָנוּ אֵב זָקֵן וְיָלֵד זָקִינִים קָטָן וְאָחִיו מֵת וַיִּנְתֵּר הוּא לְבָדוֹ לְאִמּוֹ וְאָבִיו אָהָבוֹ. (כא) וַתֹּאמֶר אֵל עֲבָדֶיךָ הוֹרְדָהוּ אֵלַי וְאִשְׁיִמָּה עֵינֵי עָלָיו. (כב) וַנֹּאמֶר אֵל אֲדֹנָי לֹא יוּכַל הַנְּעַר לַעֲזֹב אֶת אָבִיו וְעֵזָב אֶת אָבִיו וְמָת. (כג) וַתֹּאמֶר אֵל עֲבָדֶיךָ אִם לֹא יֵרֵד אַחֲיָיִךְ הַקָּטָן אֲתָיִי לֹא תִסְפּוּן לְרִאוֹת פָּנָי. (כד) וַיְהִי כִּי עָלִינוּ אֵל עֲבָדֶיךָ אָבִי וַנִּגַּד לוֹ אֶת דְּבָרֵי אֲדֹנָי. (כה) וַיֹּאמֶר אָבִינוּ שָׁבוּ שִׁבְרוֹ לָנוּ מַעֲט אֲכֹל. (כו) וַנֹּאמֶר לֹא נוּכַל לְרַדֵּת אִם יֵשׁ אַחֲיָנוּ הַקָּטָן אֲתָנוּ וַיִּרְדְּנוּ כִּי לֹא נוּכַל לְרִאוֹת פָּנָי הָאִישׁ וְאָחֲיָנוּ הַקָּטָן אֵינְנוּ אֲתָנוּ. (כז) וַיֹּאמֶר עֲבָדֶיךָ אָבִי אֵלֵינוּ אַתֶּם יָדַעְתֶּם כִּי שָׁנִים יִלְדָה לִי אִשְׁתִּי. (כח) וַיִּצָּא הָאֶחָד מֵאִתִּי וַאֲמַר אֶדְּ טָרֵף טָרֵף וְלֹא רִאִיתִיו עַד הַנֶּה. (כט) וּלְקַחְתֶּם גַּם אֶת זֶה מֵעַם פָּנִי וְקָרְהוּ אֶסוּן וְהוֹרְדִתֶם אֶת שִׁבְתִּי בְּרַעַה שְׂאֵלָה. (ל) וְעִתָּה כְּבֹאִי אֵל עֲבָדֶיךָ אָבִי וְהַנְּעַר אֵינְנוּ אֲתָנוּ וְנִפְשׁוּ קִשְׁוֹרָה בְּנַפְשׁוֹ. (לא) וְהָיָה כִּרְאוֹתוֹ כִּי אֵין הַנְּעַר וְנָמַת וְהוֹרִידוּ עֲבָדֶיךָ אֶת שִׁבְתִּי עֲבָדֶיךָ אָבִינוּ בְּיָגוֹן שְׂאֵלָה. (לב) כִּי עֲבָדֶיךָ עָרַב אֶת הַנְּעַר מֵעַם אָבִי לֵאמֹר אִם לֹא אָבִיאֲנוּ אֵלֶיךָ וְחִטָּאתִי לְאָבִי כָּל הַיָּמִים. (לג) וְעִתָּה יֵשֵׁב נָא עֲבָדֶיךָ תַּחַת הַנְּעַר עֶבֶד לְאֲדֹנָי וְהַנְּעַר יַעַל עִם אָחִיו. (לד) כִּי אֵיךְ אֶעֱלֶה אֵל אָבִי וְהַנְּעַר אֵינְנוּ אִתִּי כֵּן אֶרְאֶה בְּרַע אֲשֶׁר יִמְצָא אֶת אָבִי.

בראשית מ"ה:א-ה'

- (א) וְלֹא יָכַל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכָל הַנְּצָבִים עָלָיו וַיִּקְרָא הוֹצִיאוּ כָּל אִישׁ מֵעָלָי וְלֹא עָמַד אִישׁ אֶתוֹ בְּהִתְנַדֵּעַ יוֹסֵף אֶל אָחָיו.
 (ב) וַיִּתֵּן אֶת קְלוֹ בְּבִכִי וַיִּשְׁמְעוּ מִצְרַיִם וַיִּשְׁמַע בֵּית פְּרָעָה.
 (ג) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחָיו אֲנִי יוֹסֵף הָעוֹד אֲבִי חַי וְלֹא יָכֹלוּ אָחָיו לַעֲנוֹת אֹתוֹ כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנָיו.
 (ד) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחָיו גִּשׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגָּשׁוּ וַיֹּאמֶר אֲנִי יוֹסֵף אֲחֵיכֶם אֲשֶׁר מְכַרְתֶּם אֹתִי מִצְרַיִמָּה.
 (ה) וַעֲתָה אֵל תַּעֲצְבוּ וְאֵל יַחַר בְּעֵינֵיכֶם כִּי מְכַרְתֶּם אֹתִי הֲנֵה כִּי לְמַחֲיָה שָׁלַחֲנִי אֱלֹהִים לְפָנֵיכֶם.

CLASSICAL TEXTS**יובלים מ"ב:כ"ה-ל"ג**

(כה) וישלחהו אתם בשנה השנית לשבוע בראש החודש, ויבואו ארצה מצרים בתוך הבאים ומנחות בידם, צרי ושקדים ובטנים ודבש טהור. (כו) ויבואו ויעמדו לפני יוסף, וירא את בנימין אחיו, ויכירם ויאמר אליהם הזה אחיכם הקטן. (כז) ויאמרו אליו: זה הוא. ויאמר: אלוהים יחנך בני. (כח) וישלח אותם אל ביתו, ויוצא אליהם גם את שמעון, ויעש להם משתה. (כט) ויתנו לו את המנחה אשר הביאו לו, ויאכלו לפניו, ויתן להם מנה לאיש ואיש, ותרב מנת בנימין שבעתיים ממנת כולם. (ל) ויאכלו וישתו ויקומו ויעמדו על חמוריהם. (לא) ויחשוב יוסף מזימה להכיר בה את יצר לבבם, לדעת היש יצר רחמים בקרבם. (לב) ויאמר אל האיש אשר על ביתו, מלא להם את כל שקיהם בר, והשיב גם להם זהבם באמתחותיהם. (לג) ואת גביעי, גביע הכסף, אשר אשתה בו תשים בשק הקטן ותשלחם.

יובלים מ"ג:כ"ג

(כג) וירא יוסף כי ברוח נדיבה יתאחדו, ולב איש טוב לאחיו, ולא יכול להתאפק עוד, ויאמר אליהם כי הוא יוסף.

פילון, על יוסף ל"ט

But all this conduct was but an experiment, just as the former circumstances had been too, because the governor of the country was desirous to see what kind of good-will they had towards him who was his brother by the same mother. For he had been afraid that they felt some kind of natural dislike towards him, as children of a stepmother often do to the family of a previous wife of their father, who may have been held in equal honours by him. It was with this view that he both reproached them as spies and inquired about their family, for the sake of knowing whether his brother was still alive, or whether he had been put out of the way by treachery. And he retained one while he allowed the rest to depart, after they had agreed to bring back their youngest brother with them, whom he desired to see

above all things, and so to be relieved of his bitter and grievous sorrow on his account. And when he arrived, and when he beheld his brother, he was then in a slight degree relieved from his anxiety, and he invited them to an entertainment, and while he was feasting them he regaled his own brother by the same mother with more costly viands and luxuries than the rest, looking carefully at every one of them, and judging from their countenances whether there was any envy secretly cherished in their hearts. And when he saw them all cheerful, and all eager, and earnest for the honour of the youngest, conjecturing now by two strong proofs that there was no hatred smouldering beneath, he devised a third mode of trial likewise, bringing a charge against their youngest brother, that he appeared to have committed a theft; for this was likely to be the clearest possible proof of the disposition of each of them and of the affection which they bore to their brother, who was thus falsely accused. From all which circumstances he now clearly saw that his mother's offspring was not looked upon with hostile feelings and was not plotted against, and he also received a very probable impression respecting the events which had befallen himself, and learnt to think that he had suffered what he had, not so much because of the treachery of his brethren, as through the direction of the providence of God who sees things afar off, and who beholds the future no less than the present.

יוספוס פלביוס, קדמוניות היהודים ב' ו': ז'

Now when after supper they had composed themselves to sleep, Joseph commanded his steward both to give them their measures of corn, and to hide its price again in their sacks; and that withal they should put into Benjamin's sack the golden cup, out of which he loved himself to drink. - which things he did, in order to make trial of his brethren, whether they would stand by Benjamin when he should be accused of having stolen the cup, and should appear to be in danger; or whether they would leave him, and, depending on their own innocency, go to their father without him.

יוספוס פלביוס, קדמוניות היהודים ב' ו': ח'

So Yehuda, being very willing to undergo any thing whatever for the deliverance of his brother, cast himself down at Joseph's feet, and earnestly labored to assuage and pacify his anger. All his brethren also fell down before him, weeping and delivering themselves up to destruction for the preservation of the life of Benjamin.

יוספוס פלביוס, קדמוניות היהודים ב' ו': ט'

But Joseph, as overcome now with his affections, and no longer able to personate an angry man, commanded all that were present to depart, that he might make himself known to his brethren when they were alone; and when the rest were gone out, he made himself known to his brethren; and said, "I commend you for your virtue, and your kindness to our brother: I find you better men than I could have expected from what you contrived about me. Indeed, I did all this to try your love to your brother; so I believe you were not wicked by nature in what you did in my case, but that all has happened according

to God's will, who has hereby procured our enjoyment of what good things we have; and, if he continue in a favorable disposition, of what we hope for hereafter. Since, therefore, I know that our father is safe and well, beyond expectation, and I see you so well disposed to your brother, I will no longer remember what guilt you seem to have had about me, but will leave off to hate you for that your wickedness; and do rather return you my thanks, that you have concurred with the intentions of God to bring things to their present state.

תרגום המיוחס ליונתן בראשית מ"א:נ"ב

וַיֵּת שׁוֹם תְּנִיין קָרָא אֶפְרַיִם אָרוֹם אָמַר תִּקְיִן יְתִי יֵי בְּאַרְעֵ סִיגוּפִי וְהִיכִדִּין עֲתִיד לְמִתְקוֹף בֵּית אֲבָא הָכָא בְּסִיגוּפִיהוּם.

בראשית רבה צ"ג:ט'

א"ר חייא בר אבא כל הדברים שאת קורא שדיבר יהודה ליוסף בפני אחיו עד שאת מגיע ולא יכול יוסף להתאפק, היה בהם פיוס ליוסף, ופיוס לאחיו, ופיוס לבנימין, פיוס ליוסף, לומר ראו היך הוא נותן נפשו על בניה של רחל, פיוס לאחיו, לומר ראו היאך הוא נותן נפשו על אחיו, פיוס לבנימין, אמר לו כשם שנתתי נפשי עליך כך אני נותן נפשי על אחיך, ולא יכול יוסף להתאפק וגו', רבי חמא בר חנינא אמר לא עשה יוסף כשורה שאלו בעטו בו אחד מהם מיד היה מת, רבי שמואל בר נחמן אמר כהוגן וכשורה עשה, יודע היה צדקן של אחיו אמר ח"ו אין אחי חשודים על שפיכות דמים.

ספר הישר נ"ג:כ"א-כ"ב

ויאמר אליו יוסף אני הוא יוסף אחיך, אך אל תגלה את הדבר הזה אל אחיך. הנני שולח אותך עמם וילכו, וצויתי להשיב אתכם העירה ולקחתך מאתם, והיה אם יתנו את נפשם והלחמו עליך אז ידעתי כי נחמו על אשר עשו לי ונודעתי אליהם. ואם יעזבוך ולקחתי אותך וישבת אתי ונלחמתי אותם וילכו להם ולא אוודע אליהם.

MEDIEVAL TEXTS

ר' שמואל בן חפני גאון בראשית מ"א:נ"א

ואולם גזירת מנשה מן כי נשני א-להים הרי זה מתאים בביטוי, ויש שחושבים בו ניגוד במובן והוא, שאין בנו הוא המשכיח ממנו את צרתו, אלא הבורא יתעלה זכרו הוא הפועל זאת, לאמרו: כי נשני א-להים את כל עמלי, ונאמר איפוא בתיאום בין שניהם, שהוא אמנם קרא לו כך, כי הוא אחד הדברים אשר בהם עשה אותו הא-ל למאושר והשכיחו צרתו, ולא אמר זאת איפוא, מפני שהוא המנשה אלא מפני שהוא אחת סיבות נשיית עמלו. ויחס את הנשייה לשני דברים: אחד מהם, את כל עמלי, מתכוון בו לצרה ולגודל המסות והבחינה וכמאמר אבותינו וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו. והשני, ואת כל בית אבי, ר"ל מה שעבר עליו מן הצרה וגודל

הנסיון בבית אביו, והוא השנאה והקנאה והמכירה של אחיו אותו. וחייבים לנו לפרש כך, להמנעות נשייתו את בית אביו. אלא שהוא חילק את הסבל אשר סבל אותו לשני חלקים: אחד מהם בבית אביו והשני אחרי צאתו ממנו. ועל כן אמר על שניהם כי נשני א-להים את כל עמלי וג', וזה דומה לאמרו לישראל כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסתרו מעיני.

ר' שמואל בן חפני גאון בראשית מ"ב: ז'

וידבר אתם קשות... וזה מחייב חמישה עניינים... והחמישי גילוי מצב אנשים בדרך של בחינה, והוא דיבורו כאן.

ר' שמואל בן חפני גאון בראשית מ"ב: ט'-י"ג

ואמרו ויזכר יוסף את החלומות – יתכן שזוכרו אותם יהיה מפני השתחוייתם לפניו וזוכרו אותם בהתקיימותם ונכונותם... ועם זה הרי לא היתה לו דרך לשאל אותם על הרחמים ועל החרטה או על התמדה (ברעה), ויפן אליהם בדיבור שהכריחם לגלות לו את העניינים האלה. ובאשר לידיעה הרי היא נודעה לו באמרם ויאמרו שנים עשר עבדיך וג'. ואולם הרחמים, הרי ידעם באמור יהודה והיה כראותו כי אין הנער וג'. ואולם החרטה הרי נתבררה אצלו באמרם אבל אשמים אנחנו על אחינו וג'.

ר' שמואל בן חפני גאון בראשית מ"ד: א'

ובאמרו ושים כסף איש בפי אמתחתו נברר שכוונתו בהשבת הכסף בפעם הזאת היתה נבדלת מכוונתו בהשבתו אליהם בפעם הראשונה שכן כוונתו בפעם הראשונה היתה לחסוך להם כמו שמוכיח זאת פעלו. ואולם כוונתו בפעם הזאת בהשיבה להם היתה בחינה ונסיון כלפיהם כפי מה שאתאר. ומן ההכרח שהכסף המושב בפעם הזאת הוא מה שהביאו בשתי הפעמים יחד, כי כבר השיבוהו לו.

ר' שמואל בן חפני גאון בראשית מ"ד: ב'

ואולם כוונתו של יוסף בזה היתה בהתאם למה שתוכיח פעולתו, ולא היה זה אלא נסיון ובחינה לאחיו לראות כיצד יסבלו את מסירתו אליו וצערם עליו וצרתם בעניינו.

ר' שמואל בן חפני גאון בראשית מ"ד: ח'

טענו אנשים נגד יוסף ואמרו כיצד הותר לו להאשים את בנימין בגניבה בשעה שלא עשה אותה, והוא יודע מה עליו בעניין זה אצל ה' ועל בנימין אצל הבריות, ומה שיחול מן הצער עליו ועל אחיו, והאם יפה המעשה הזה מצד עושהו? ונאמר איפוא שלא עשה זאת אלא כדי שימצא דרך לחבוש את אחיו אצלו, וכדי שיעשה זאת גם כן לסיבה להודיע את עניינו לאביו, וכדי שיעביר את אביו אליו. ועם זאת לא מצאנו בביטוי מפורש שהאשימו בגניבה, שאז היה יוצא שקרן בזה... ואם יאמר אומר האין זה אפשרי שיעקב אבינו ישמע את הדבר הזה לפני היגלותו ויוסיף לו צער ועצב והיה יוסף סיבה לזה? ייאמר לו אמנם כוונתו במעשה זה היתה שייסיר ממנו צער הגדול מן הצער הזה אשר פגע בו, והוא התעצבותו על היפקד יוסף. וכיון שהמעשה הזה מצד יוסף היה דרך

להסרת היגון העצום הזה מיעקב הרי לא יגונה מעשהו עליו גם אם עלול היה הצער לפגוע לשעה ביעקב. ואולם הצער שיפגע באחיו הרי לא היה מעשה זה אלא תחבולה שלו להסרת היזקם מיעקב ושלא ימנעוהו מבוא אליו וכיון שהיה זה מתוך הישמרות מהיזקם לאביהם היה יפה מצדו לעשות כן, כדי להסיר מאביו את ההיזק העצום והיגון הכבד שהיו בו, גם אם אחיו היו מתעצבים בגלל זאת... וכל מה שביררנו מחייב את יפי ההנהגה ונכונות פעולה זו מצד יוסף.

ר' שמואל בן חפני גאון בראשית מ"ה: ג'

ובאמרו: ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף, נאמר, שאמנם ראה כנכונה את ההתוודעות אליהם באותו זמן, אחרי שנתבררה לו חרטתם על מה שעשו בו ואחרי שהשקיעו כל מאמץ בהצלתו של בנימין.

שכל טוב בראשית מ"ה: א'

ולא יכול יוסף להתאפק. להתחזק ולעמוד מכיון שהזכיר צערו של אבא. א"ר חמא בר חנינא לא עשה יוסף כשורה שהקניט את אחיו כל כך, שאלו בעט בו אחד מהן מיד היה מת, והיה לו להתיירא ממעשה עיר שכם, ר' שמואל בר נחמן אמר כהוגן וכשורה עשה שציערם, להיות כפרה להם על שציערוהו, ולא היה לו להתיירא, שידוע היה שאחיו צדיקים אמר ח"ו שאחי חשוּדן על שפיכות דמים ועל אנשי שכם כדן באו עליהם.

ר' יוסף בכור שור בראשית ל"ז: כ"ו

ונראים הדברים שכשמכרוהו השביעוהו שלא יבא עוד אל בית אביו ולא יגלה עצמו לאביו ולא יודיע לאביו שהוא חי ושהוא נמכר ולא יאמר (ל)שם שהוא מבני יעקב בשום סימן ולא בשום רמיזה. וכן עשה שמוטב היה לו לעשות כן ולא שימות בידם. דאי לא היה כן כשהיה גדול בבית אדוניו וגם תשע שנים שהיה מלך במצרים, שבע שני השבע ושתיים מן הרעב, למה לא שלח לאביו לאמר הנני כאן במצרים. הלא היה יודע כי אביו מצטער עליו. אלא ודאי נשבע להם.

ר' יוסף בכור שור בראשית מ"ב: ז'

ויתנכר אליהם – חשב: אם אגלה להם עצמי מיד, מפני שהם בושים על שמכרו אחיהם וציערו אביהם, יאמרו לי: שתוק, אתה מושבע ועומד שלא תגלה אותנו! ואמר להם קשות, ומרגלים אתם, ודחקם עד שהביאו בנימין, ונתן הגביע באמתחתו ואמר לעכבו לעבד; וכשראה אותם דחוקים, שהיו יראים לחטא אביהם, גילה עצמו, כי אז ידע שעל כרחם יגלו גם הם, שלא יעכב בנימין.

ר' יוסף בכור שור בראשית מ"ה: ט"ו

ואחרי כן דברו אחיו אתו – והותרה השבועה ונתפרסם הדבר, ונשמע הקול בית פרעה.

ר' יהודה החסיד בראשית מ"ג:ז'

וא"ת למה לא אמר להם מיד אני יוסף אחיכם? ואמר מ"א (מורי אבי = ר"י החסיד) שיוסף נשבע להם, היה מחשב בדעתו שאפ"י לעצמו אין לו לגלות ושלא יודע הדבר לעולם. כי חשב יעקב אוהב את בנימין ביותר, אעסוק בערמה שאתפוש את בנימין ויבא יעקב לפדותו ואז יעקב אותו בכאן, ומסתמא אי אפשר שלא יכירני. וראיה ולא יכול יוסף להתאפק מכלל שעדיין היה ברצון מתאפק עד שהיה יעקב בא.

ר' יהודה החסיד בראשית מ"ד:כ"א

ותאמר אל עבדיך. תימא (צריך) [צ"ל צדיק] גדול כיוסף צער את אביו ולא הודיעו מיד כי הוא חי ושליט בכל הארץ. וי"ל אלו היה עושה כך כל אחיו היו בורחים זה למזרח וזה למערב מפני הבושה, אבל עתה (לקחו) [לקחן] בדברים מעט מעט ובנחת שלא יתביישו וכוונתו היתה לטובה. ד"א השביעוהו שלא יגלה לאביו וגם שלא יברח משם. רי"ח.

רד"ק בראשית מ"א:נ"א

כי נשני – כל כך נתן לי ה' עושר וכבוד עד כי השכיחני כל עמלי שהיה לי משנמכרתי וגם כל בית אבי השכיחני.

רד"ק בראשית מ"ב:ט'

אשר חלם להם – כי להם היו החלומות וראה עתה פתרונם, והם שנאוהו בעבורם, ובזכרו כל מה שעשו לא גמלם רעה אבל ציערם והקניטם.

רד"ק בראשית מ"ב:י"ז

ויאסוף – צער אותם בלא הפסד גופם וממונם.

רד"ק בראשית מ"ב:כ"ז

בפי אמתחתו – כן צוה יוסף שלאחד מהם ישימו כספו בפי אמתחתו, ולאחרים באמצע האמתחת או בתחתיתו, שאם ישימו כספם בפי האמתחת כולם בלקחם מספוא לחמוריהם יראו וישובו למצרים על דבר הכסף להשיבו ולהודיע כי לא פשעו בו כי הם נתנוהו, לפיכך צוה יוסף לשים הכסף באמצע האמתחת כדי שלא ירגישו בכסף עד היותם בביתם, אבל צוה לשים לאחד מהם בפי אמתחתו כדי לצערם וידע כי בעבור כסף של אחד לא ישובו למצרים.

רד"ק בראשית מ"ג:ל"ד

וישא – הנושא, וכן, ויגד ליעקב, המגיד. וכל זה הקירוב שקרבם ושכבדם חשבו הם כי היה עושה חלף מה שהקניטם וציערם, ובנימין היה מחבב יותר לפי שהביאו מארצו והפרידו מאביו ללא דבר, והיה מפיס דעתו

רד"ק בראשית מ"ד:א'

ויצו – כל אלה הדברים מבוארים ועשה יוסף כל זה כדי להקניטם כל אשר יוכל מבלתי שירע להם ושלא יגע לא בגופם ולא בממונם ועשה הכל בחכמה.

חזקוני בראשית מ"ד:ב'

תשים בפי אמתחת הקטן מה ששם יוסף על בנימין עלילה לפי שלא היה מכירו שהניחוהו בלא חתימת זקן אמר בלבו שמא הביאו לי אסופי מן השוק אמר אשים לו עלילה אם הוא אחיהם לא יניחוהו.

דרשות ר' יונה פרשת ויגש

כי יש תמהים ואומרים מה ראה יוסף לדבר אל אחיו קשות, הלא כתוב אל תצא לריב מהר... ואם רצה להנקם מהם על אשר עשו לו הלא היה יכול לעשות עמהם כרצונו, והוא לא עשה עמם אחד מאלף ממה שעשו לו... ואין לומר כי בשביל לקיים החלומות בלבד עשה כל זאת, שהרי גם את אביו ציער בדברים האלה, וחלילה לו שיצער את אביו בשביל שיתקיימו חלומותיו. ועוד תמהים הרבה ואומרים איך היה קרוב לאביו, כמו שנראה מבואם לשבור בר משם, וידע שבודאי אביו היה מצטער על פירוודו ונשאר כ"ב שנה, היה במקצתם עבד ובמקצתם בכבוד ובמקצתם מלך, ולא שלח להודיע לאביו כדי להניח לו מרגזו ועצבו. ויש להשיב על כל זה כי זאת היתה סבה מאת השם אשר לו נתכנו עלילות שירד יעקב אבינו למצרים בכבוד, והכניס בלב יוסף שחשב שבא עליו העונש ההוא של המכירה בסבת הבאתו דבתם רעה אל אביהם, ולכן נענש מדה כנגד מדה... וידע שיותר טוב הוא לאביו שלא ידע מעשה אחיו הרע, אע"פ שיתעכב הוא זמן מלבוא לאביו, משיעשה בענין שיפדהו אביו מיד ויצטער צער מרובה על המעשה הרע אשר עשו אחיו... ובבואם ראה שהיה צריך לדעת קודם שיתודע אליהם ענין אביו ובנימין אחיו, ואם נתחרטו על מכירתו ואם נתגלה ענינו לאביו, ואיך היו נוהגים עם בנימין אחיו, למחול לפי ענינם או להנקם מהם... ובאסרו אותם הכיר שנתחרטו על מעשיהם עמו באמרם אבל אשמים אנחנו... ובבוא בנימין אתם ראה שהאמין בהם אביהם והבין שלא היו שונאין אותו ומחמת כן שלחו אותו ועשה עלילת הגביע לראות איך יהיו עם בנימין בעת צרתו, וכראותו שמסרו עצמם עליו נחה דעתו. וכ"ש בשמעו דברי יהודה... ועל זה נתודע יוסף אל אחיו אחרי אשר נתברר לו כל זה.

רמב"ן בראשית מ"ב:ט' (ספרד)

"ויזכר יוסף את החלומות אשר חלם להם" – עליהם וידע שנתקיימו שהרי השתחוו לו לשון רש"י. והנכון בעיני כי יאמר הכתוב כי בראות יוסף את אחיו משתחיים לו זכר כל החלומות אשר חלם להם ואמר בלבו עתה יתקיימו כלם על כן חשב זאת התחבולה שיעליל עליהם כדי שיביאו גם בנימין אחיו אליו לקיים גם החלום האחר שאמר ואחד עשר כוכבים משתחיים לי, וזה טעם וירדו אחי יוסף עשרה, כי החלום הראשון היה אל העשרה כי בהם אמר ויגד אותו לאחיו ויוסיפו עוד שנוא אותו ולהם אמר והנה אנחנו מאלמים אלומים, והנה

בנימין איננו בכלל הזה, ועתה נתקיים החלום הראשון בהשתחוייתם אליו והחלום השני לא יוכל להתקיים עד בא בנימין גם אביו.

רמב"ן בראשית מ"ב:ט' (א"י)

"ויזכר יוסף את החלומות אשר חלם להם" – עליהם וידע שנתקיימו שהרי השתחוו לו לשון רש"י. ולפי דעתי שהדבר בהפך כי יאמר הכתוב כי בראות יוסף את אחיו משתחויים לו זכר כל החלומות אשר חלם להם וידע שלא נתקיים אחד מהם בפעם הזאת כי יודע בפתרוןם כי כל אחיו ישתחוו לו בתחילה מן החלום הראשון והנה אנחנו מאלמים אלומים כי "אנחנו" ירמוז לכל אחיו אחד עשר ופעם שנית ישתחוו לו השמש והירח ואחד עשר כוכבים מן החלום השני וכיון שלא ראה בנימן עמהם חשב זאת התחבולה שיעליל עליהם כדי שיביאו גם בנימין אחיו אליו לקיים החלום הראשון תחילה. ועל כן לא רצה להגיד להם אני יוסף אחיכם ולאמר מהרו ועלו אל אבי וישלח העגלות כאשר עשה עמהם בפעם השניה כי היה אביו בא מיד בלא ספק ואחרי שנתקיים החלום הראשון הגיד להם לקיים החלום השני ולולי כן היה יוסף חוטא חטא גדול לצער את אביו ולהעמידו ימים רבים בשכול ואבל על שמעון ועליו ואף אם היה רצונו לצער את אחיו קצת איך לא יחמול על שיבת אביו אבל את הכל עשה יפה בעתו לקיים החלומות כי ידע שיתקיימו באמת גם הענין השני שעשה להם בגביע לא שתהיה כוונתו לצערם אבל חשד אולי יש להם שנאה בבנימין שיקנאו אותו באהבת אביהם כקנאתם בו או שמא הרגיש בנימין שהיה ידם ביוסף ונולדה ביניהם קטטה ושנאה ועל כן לא רצה שילך עמהם בנימן אולי ישלחו בו ידם עד בדקו אותם באהבתו ולזה נתכוונו בו רבותינו בבראשית רבה (צג ט) אמר רבי חייא בר' אבא כל הדברים שאתה קורא שדיבר יהודה בפני אחיו עד שאתה מגיע ולא יכול יוסף להתאפק היה בו פיוס ליוסף פיוס לאחיו פיוס לבנימין פיוס ליוסף ראה היאך נותן נפשו על בניה של רחל וכו' וכן אני אומר שכל הענינים האלה היו ביוסף מחמתו בפתרון החלומות כי יש לתמוה אחר שעמד יוסף במצרים ימים רבים והיה פקיד ונגיד בבית שר גדול במצרים איך לא שלח כתב אחד לאביו להודיעו ולנחמו כי מצרים קרוב לחברון כששה ימים ואילו היה מהלך שנה היה ראוי להודיעו לכבוד אביו ויקר פדיון נפשו ויפדנו ברוב ממון אבל היה רואה כי השתחויית אחיו לו וגם אביו וכל זרעו אתו אי אפשר להיות בארצם והיה מקוה להיותו שם במצרים בראותו הצלחתו הגדולה שם וכל שכן אחרי ששמע חלום פרעה שנתברר לו כי יבאו כלם שמה ויתקיימו כל חלומותיו.

מושב זקנים בראשית מ"ב:ט'

ויזכור יוסף את החלומות. תימה מה נתינת טעם הוא זה משום שזכר להם החלומות אמר להם מרגלים אתם. וי"ל דיוסף חשב אני חלמתי שאבי יש לו להשתחוות לי ולא בא לכאן, היאך אעשה שזה יהיה? אם אעכב את כולם בכאן, משום הכי לא יבא כי חביבה ארץ ישראל לפניו, אבל אעשה תחבולות שיביאו לי בנימין ואז יצטרך לבא כי קשורה נפשו בנפשו.

ר' יוסף אבן כספי בראשית מ"ב:ט'

ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם להם – אין כתוב כאן ויזכור יוסף את הרעות אשר עשו לו וחלילה לו ולנקרא בשמו ולדומה לו, כי חלילה שיהיו פעולותיו כולם שיזכור עוד עם אחיו להקניטם דרך נקמות הסכלים

בעניני העולם. ואיך יכתוב זה נותן התורה והוא עתיד לצותינו לא תקום ולא תטור. וכבר באר המורה בספר המדע פחיתות הנקימה והנטייה. וכתב אריסטו בספר המדות כי גדול הנפש לא יתכן שיהיה נוקם ונוטר אם לא להישרה. מצד זה תאר הא-ל בנוקם ונוטר כמו שתאר ברחום וחנון, והכל אמת לפי הזמן והמקום, ואנחנו מצויים ללכת בדרכיו. ולכן הראו לנו רבותינו ז"ל סוד נכבד כולל, כי אחר שבא בתורה לכלל עמנו לא תקום ולא תטור, אמרו: כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו תלמיד חכם. ולכן יוסף זקנינו יען אשר ידע מדבריהם ומעשיהם בבית אביו עמו סכלותם בעניני הפילוסופיאה, ר"ל העדר מהם בחינת האפשריות והנמנעות כל אחת למינו, כון עתה לעשות שני ענינים. האחד - להראות להם כמה ענינים שיראו נמנעים אצלם והם אפשריים, כמו השבת הכסף באמתחותיהם ולהושיבם הבכור כבכורתו והצעיר כצעירתו, ככתוב שם ויתמהו האנשים, וכאלה רבות מפעולותיו. והאחר - לאמת חלומותיו ר"ל שימלוך ולמשול עליהם והם יכנעו לו. ונתאמת זה כמו פעמים טרם שהכירוהו ואח"כ גם אחר מות יעקב. ובספר טירת כסף אאריך יותר וזכור זה מאד.

עקדת יצחק ל'

נראה שכוונת יוסף היתה גם כן בתחלה לבדוק בהם אם היו עדיין בשנאתם אותו או אם נחמו ממעשיהם והוא לא ראה שתתכן לו זה אם לא בשיבחנם על דבר אחיו בן אמו לראות מה יעשו כשיראו אותו בצער או בסכנה ולזה מיד חשב עלילת הגביע. אלא שלא היה שם בנימן והוצרך להתעולל עלילות ולגלגל ביאתן לשם. ואע"פ שיגיע מזה צער מה לאביו לא חשש כי הנה הוא לא הקפיד בשיבואו כולם עמו עד שישאר גלמוד רק שיביאוהו אליו.

אברבנאל בראשית מ"ב: ז'

וההתנכרות ודבור הקשות שעשה יוסף לאחיו נראה לי בענינו שתי כוונות: הא' כי יוסף היה חכם וסר מרע וידע כי למחיה שלחחו א-להים לפני אביו ואחיו כי מה' היתה מסבה שימכרוהו אחיו להביא עליהם ועליו הטוב ההוא... אבל עכ"פ היו ראויים לעונש מה מצד מחשבתם הרעה... ולזה התנהג יוסף עמהם מדה כנגד מדה. כי לא הרע עמהם בפועל אבל בצער מחשבתם כשם שהם לא עשו לו רע אבל צערו אותו בחשבם להרע לו, וא-להים חשבה לטובה. והנה אחי יוסף חטאו נגדו במה שחשדוהו לרכיל ומביא את דבתם רעה אל אביהם ולזה שנאוהו ולא יכלו דברו לשלום בחשבם שהיה מדבר אליהם לשלום כדי לרגל עניניהם. ואם שהשליכו אותו אל הבור שהיה שם אסור ולא יוכל לצאת וללכת אנה ואנה, ואם במה שנתנוהו לעבד למדינים ההולכים מצרים. ולכן הספיק השם בידו שהענישם בדומה לדברים ההם בעצמם, כי הוא העליל עליהם שהיו מרגלים תחת מה שאמרו כנגדו שהיה רכיל ומוציא דבה, וג"כ באסרו את שמעון לעיניהם תחת מה שהשליכוהו אל הבור, ואם בלקחו מהם לעבד האח שעניני כלם תלויים היו בבנימין וזו היא הכוונה הא'.

והכוונה השנית היא שיוסף היה ראה עצמו נבוך ומסופק מאד במה שיעשה עם אחיו. וחשב בזה הענין א' מג' כוונות: הא' שלא יגלה עצמו אליהם ויתנהג עמהם כמו שהם התנהגו עמו, ר"ל באכזריות חמה ושטף אף לנקום נקמתו מהם. אבל הדרך הזה לא ישר בעיניו מפחדו (מהערים) [מהעוברים] ושבי' שעתה לצורך השבר יבאו רבי' אצלו לקנות מארץ כנען. ואולי יכירוהו וגם אחיו עצמם אולי בהתבוננות בו יכירו אותו ויהיה לו חרפה בין העומדים בהיות הדבר נודע מפי אחרים לא מפיו. ועוד כי איככה יוכל לדעת את צער אביו ולא ישתדל להסיר שקו מעליו בהיות לאל ידו גם כי היה ירא א-להים ואיך ירע לאחיו. והדרך הב' הוא אם יגלה עצמו אליהם

וייטיב עמהם בשבתם בארץ כנען ולא יביאם לארץ מצרים וגם זה הדרך לא היה ישר לפי שיהיה נכון להלשין עליו כל איש רע ובליעל לאמר שהיה מארץ כנען והיו לו שם אב ואחים ושהיה שולח שם ממון המלך ושברו. והיה כי תקראנה מלחמה בין מצרים וכנען יהי יוסף בסכנה עצומה פן יאמרו שהוא מגלה את און קרוביו שם ומסייעם כנגד המצריים, ולזה לא ישר בעיניו גם הדרך הזה. ולזה חשב דרך שלישית והוא להביא אביו ואחיו וכל ביתם למצרים ולכלכלם שמה. אבל נסתפק לו בזה אולי יקנאו בו אחיו פעם שנית ויחשבו להרגו כאשר עשו בראשונה או יתעוללו זה לזה כאשר שונאים אלו לאלו וכדי בזיון וקצף אליו לראות אותם בקלקולם לנגד עיניו, ואולי שלא ינהגו בו הכבוד כראוי למעלתו. ומפני הספקות אשר ראה בדרך הזה ראה להביאם בנסיון לדעת אם בכ"ב שנה שלא ראה אותם שנו את תכונותיהם ואם נתחרטו ממה שעשו כנגדו ובאיזו תכונה קיימת היו. ולכן הבחינם באמור אליהם מרגלים אתם עד אשר ראה שעשו תשובה שלימה כמו שאמרו אבל אשמים אנחנו וגומר. הנה שתי הכוונות האלו כיון יוסף בהתנכרו לאחיו ובדבר אתם קשות ובהביאו אותם בצער ההוא והותרו בזה השאלה הד' והה'. והנה אמר ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם להם להגיד כאשר ראה יוסף את אחיו משתחיים לו זכר את החלומות שחלם מהאלומות שהיו משתחיים לאלומתו ושי"א כוכבים משתחיים לו וראה אותם מתקיימים. גם זכר את החלומות וכאשר ראה שהראשון נתקיים בהם רצה לדעת אם היה עדין אביו ובנימין אחיו חיים כדי שהשני יתקיים גם כן. ולזה בא אליהם באותה עלילה כדי שמתוך דבריהם ידע מאביו ומאחיו אם הם חיים אם לא.

אברבנאל בראשית מ"ב:כ"ה

הנה התבאר למה רצה יוסף שישאר שמעון במאסרו ולאסרו לעיניהם שהיה הכל להענישם על חטאם ולא תהיה להם זאת לפוקה, ומאת ה' היה לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו.

אברבנאל בראשית מ"ג:ל"ג

וראוי עתה שנא' בהתר השאלה הג' למה רצה יוסף להכניס את בנימין אחיו בצרת הגביע. וכבר ביארתי למעלה לשתי סבות האחד שרצה לשלם אל אחיו מדה כנגד מדה ממה שעשו כנגדו כי טוב שיקבלו ענש' מידו ויתכפרו עונותיהם משיקבלו בידי שמים והנה הם עשו נגדו שלשה עלבונים אחד שחשדוהו רכיל מרגל ומביא דבתם לתכלי' רע אל אביהם. והבי' שהשליכו אותו הבורה. והג' שנתנוהו למדינים לעבד עולם וצערוהו הרבה אך לא הרעו לו כי הם במה שעשו לו הטיבו עמו כמו שאמ' ואתם חשבתם עלי רעה אלדים חשבה לטובה. וכן עשה יוסף אליהם כי הוא חשדם ראשונה מרגלים אתם כנגד מה שחשדוהו הם שהיה רכיל ומרגל ואסר את שמעון לעיניהם ושמו למאס' הבור כנגד מה ששמוהו בבור. וכנגד מה שנתנוהו לעבד צוה לקחת את בנימין לעבד בעליל' הגביע. והנה הסכים שיושם הגביע באמתחת בנימין ג"כ להדמות אליו כי הוא היה בן רחל כמוהו ואותו ששלח יעקב לראות את שלום אחיהם ואת שלום הצאן. וכמו שהם לא חששו לזה ונתנוהו למדינים לעבד עולם כן יוסף לא חשש למה ששלח אביו את בנימין לשלום אחיהם ונתן אותו במשפט לעבד. וכמו שלא נתקיים מה שהם עשו נגדו אבל נהפך לטובה ככה לא נתקיים מה שעשה יוסף נגד בנימין ובהפך הכל לטובה. הנה היה כל זה מדה כנגד מדה וזו היא הסבה האחת. ואמנם השנית כי הנה עם כל הנסיון שעשה יוסף לאחיו בעלילת המרגלים עוד נשאר ספק בלבם האם היה להם אהבה עם בנימין או אם היו עדין שונאים את בני רחל אמו ולכן רצה להביא את בנימין

בפרט בנסיון הגביע לראות אם ישתדלו להצילו. אבל חשש עם זה אולי יחשבו אחיו שהיה אמת שבנימן גנב את הגביע כמו שרחל אמו גנבה את התרפים לאביה. ואולי מפני זה יאמרו הנפש החוטאת היא תמות ולא ידרשו בעדו בכל כחם לא לשנאתם אותו כי אם לבשתם מרוע המעשה. הנה מפני זה צוה יוסף לשום עם הגביע כסף שברו וכן כספיהם של כלם שבזה יכירו הם שלא היה האשמת בנימן ורשעתו כי אם מעלילת האדון ובידיעתם זה אם יחמלו עליו וישתדלו להוציאו מעבודתו יודע שהם אוהבים אותו ויהיו בעיני יוסף בעלי תשובה גמורים ויתודע אליהם וייטיב עמם כמו שעשה אבל אם המה יעזבוהו לעבד יודע שעדין המה עומדים במרדס ויתהפך להם יוסף לאויב והוא ילחם בם הנה התבאר צורך נסיון ענין הגביע ולמה היה בפרט בנימן ולמה הושם כספם באמתחותם והותרו בזה השאלה הג' והד'.

אברבנאל בראשית מ"ד: י"ח-מ"ו: כ"ז שאלה י"א

ואם ענינו כדברי הרמב"ן שלא יכול להתחזק לכל הנצבים עליו שהיו מיחלים פניו למחול לבנימין, הנה ראוי שיאמר שלא התודע יוסף אל אחיו רק מפני שסרבו בו המצרים. וזה לא יעלה על הדעת כי כמו שביארתי כבר השלים להענישם מדה כנגד מדה, וה"י דעתו לשיתודע אליהם.

MODERN TEXTS

ספורנו בראשית מ"ג: ט"ז

כי אתי יאכלו. לראות ענינם עם בנימין ולנסות אם יקנאו בו כשירבה משאת בנימין ממשאות כלם.

ספורנו בראשית מ"ג: ל"ד

ותרב משאת בנימין. לראות אם יקנאו בו.

ספורנו בראשית מ"ד: א'-ב'

(א) ושים כסף איש בפי אמתחתו. בידיעתם שתאמר להם שחפצתי לשלם להם טובה תמורת הצער שצערתיים.
(ב) תשים בפי אמתחת הקטן. לראות איך ימסרו עצמם עליו כדי להצילו.

ספורנו בראשית מ"ד: ט"ז

האלהים מצא את עון עבדיך – לא בשביל זה אנו נענשים שלא חטאנו בזה כלל אלא בשביל עון שעשינו לימים ראשונים רצה האל להענישנו להפרע ממנו על ידך על דרך מרשעים יצא רשע (ש"א כ"ד: י"ג) כמאמר לוליינוס ופפוס (באיכה רבתי) באמרם אנו הרבה נתחייבנו מיתה למקום אלא הרבה שלוחים למקום נמרים ואריות שפוגעים בנו ולא נפרע ממנו אלא על ידך שעתיד לתבוע דמנו מידך (תענית י"ח ב).

מעשי ה' מעשי אבות ל"ח

וטעם ויאסור אותו לעיניהם... אבל יאות שעשה כן כדי שיתכפר עונו, שכמו שאסרו אותו ומכרוהו לעבד לעיני כולם, כן ג"כ אסר את שמעון לעיניהם... גם השבת הכסף באמתחת נראה דבר ללא צורך ובפרט שעשה כן ב' פעמים. אבל לדעתי יתכן שעשה כן שלא יחשדוהו שכל הצער שציער אותם היה דרך נקמה ושנאה שכבר אמרנו שלא היה דעתו רק שיתכפר עונם.

כלי יקר בראשית מ"ב:ז'

והנה בענין דבור קשות ישתומם כל משכיל מה ראה יוסף על ככה לצער את אביו ואת אחיו חנם ומה שפירש הרמב"ן שעשה כל זה כדי שיתקיימו החלומות כו אם ירצה ה' בקיומם המה יתקיימו מעצמם ויוסף מה פעל והנראה לי בזה שמה שלא גלה לאביו עדיין כי הוא חי לפי שחשב אם הקדוש ב"ה לא גלה לו א"כ רצה הקב"ה בצערו כ"ב שנה מדה כנגד מדה ואיך יגלה הוא מה שכסה הקב"ה כי מצא בשכלו שנגזר על אביו צער כ"ב שנים שלמים מיום כנגד אותן כ"ב שנים שלא קיים מצות כבוד אביו ואחר שנשלמו אז נתודע יוסף אל אחיו ומה שציער את אחיו עשה כל זה למרק עונם במה שמכרו אחיהם וגדול עונם מנשא וצריכין מירוק יסורין מדה כנגד מדה.

וקרוב לזה פירש מהרי"א והנני מוסיף על דבריו לפרש כל הפרטים והקורות כי עלילה ראשונה של מרגלים אתם למרק העון שחשבו את יוסף למרגל ורכיל לראות ערות אחיהם כי בבואו אליהם דותינה כתיב ובטרם יקרב אליהם וגו כי המה חשבו שרצונו להתקרב אליהם ולרגל מה יעשו אחיו כדי לחזור ולהביא איזו דבה לאביו עליהם וכל רכיל גורם לשפיכת דמים כמ"ש (יחזקאל כב ט) אנשי רכיל היו בך למען שפוך דם לפיכך בטרם יקרב אליהם להרוג אותם יתנכלו המה להמיתו כי חשבו שהבא להרגך השכם להרגו בטרם יקרב הוא אליך ולכך נאמר ויזכור את החלומות קודם שאמר אליהם מרגלים אתם לפי שנזכר שחלם לו והנה תסובנה אלומותיכם ולא פירש מהו הסיבוב אלא ודאי שסופם להיות בעלילות מרגלים כי כל מרגל הולך ומסבב את כל העיר לראות מהיכן היא נוחה ליכבש וראיה ממה שנכנסו בעשרה שערי העיר סחור סחור וע"י סבוב זה ישתחו לאלומתו של יוסף כי יבואו בעלילת מרגלים אתם לראות ערות הארץ באתם ובזה נתמרק העון שחשבו את יוסף למרגל הבא לראות ערות מעשיהם וכנגד מה שהשליכו את יוסף לבור ויאסוף אותם אל משמר פירש רש"י בית האסורים דהיינו בור כמ"ש ביוסף ויתנהו אל בית הסוהר ויוסף אמר כי שמו אותי בבור והוכרח רש"י לפרש כן שאם היה בית המשמר באיזו חדר לא היה מדה כנגד מדה לפיכך ויקח מאתם את שמעון כי הוא השליכו לבור.

ואמרו דרך וידוי אבל אשמים אנחנו וגו לפי ששמעו שאמר יוסף את האלהים אני ירא וגו וראו האמת שכך הוא שהרי גמל חסד עמהם ושלה רעבון ביתם ולא עכב כ"א את שמעון אם כן אין לתלות כל הקורות במושל עז ומעליל שהרי הוא ירא אלקים אלא ודאי שעונותם הטו אלה ע"כ היו מתודים אחר שאמר את האלהים אני ירא ולא קודם לכך שנתן את כולם במאסר לפי שאח"כ ראו עין בעין שבמדה שמדדו נמדד להם.

ועלילת הגביע היתה כדי שעל ידו יהיו בחשש עבדות כמו שפסקו על עצמם הננו עבדים לאדוני כי בזה יתמרק העון שמכרו את יוסף לעבד וכשפרו כל הקורות ליעקב אמר א"כ איפוא זאת עשו מהו לשון איפוא אלא שאמר אם זאת האיפה היוצאת למדוד לכם באיפה ומידה בסאסאה בשלחה תריבנה (ישעיה כז ח) ואינו במקרה

כי אם בהשגחה זאת עשו קחו מזמרת הארץ בכליכם וגו' כדי לכפר על מה שמכרוהו לישמעאלים נושאים נכאת וצרי ולוט כך יביאו מנחה מן המינים אלו כדי שע"י מושל זה יתמרק כל העון ואע"פ שיעקב לא ידע מן המכירה מ"מ רוח ה' דבר בו להביא מנחה מן מינים אלו וא-ל-ש-די יתן לכם רחמים כי בזה יתמרק העון שלא נתנו רחמים לאחיהם בהתחננו אליהם.

כלי יקר בראשית מ"ב:י"ד

וי"א שלכך העליל עליהם מרגלים כי היה ירא פן יחקרו אחר המושל מי הוא ויתברר להם כי הוא יוסף.

כלי יקר בראשית מ"ב:ט"ז

שלחו מכם אחד ואח"כ חזר ושלח את כולם חוץ מאחד כי רצה יוסף שירגישו בחטאם שחטאו באחיהם ויתודו עונם וכאשר ישלחו מהם אחד חשב שודאי ילך ראובן גדול שבאחים כי אליו משפט הבכורה לצאת לחירות ממקום המשמר ואולי יתלו האחים שלפי שלא היה לראובן חלק במכירה ע"כ ניצול כי אפילו יהודה היה לו חלק בזה שהרי בעבור זה הורידוהו האחים מגדולתו כמו שפירש רש"י על פסוק וירד יהודה (בראשית לח א) ואחר שהיו במאסר ג' ימים חשב יוסף שכבר נתמרק עון זה על כן שלח את כולם חוץ מן שמעון כי הוא היה לו חלק גדול במכירתו יותר מן כולם כי מה שנאמר ויאמרו איש אל אחיו לכו ונהרגוהו שמעון אמר כן ללוי כמו שפירש רש"י על פסוק שמעון ולוי אחים (שם מט ה) ובודאי ששמעון התחיל לדבר כן כי לוי לא היה מדבר בפני הגדול ממנו וכן פירש"י כאן וכל זה עשה כדי שיכירו בחטאם ויתודו.

אור החיים בראשית מ"ב:ט"ז

ויזכור יוסף וגו' ויאמר אליהם מרגלים וגו', פירוש לצד שזכר החלומות אשר חלם להם כפי האמת והם חשדוהו כי שקר בפיו ואומר מה שהוא מקוה להתגדל עליהם, גם הוא נתכוין לכפר עונם ויאמר להם מרגלים אתם לראות וגו' ואין בפיכם נכונה.

אור החיים בראשית מ"ד:א'-ב'

מלא וגו', ואת גביעי וגו', צריך לדעת טעם יוסף בעניינים אלו, ואם לצערם הלא מעשיו מוכיחים כי גמר בלבו השלום ואכל ושתה עמהם והראה להם שלום, ואולי כי נתכוון לשלשה דברים, האחד כדי שיכופר להם עון הגניבה שגנבוהו היה עושה להם דברי חשד, כדי שיהיה הבושת על מין העון עצמו של יוסף ויכופר עוונם, והב' לראות אם יתנו נפשם על בנימין, ובאמצעות זה יכיר כי מודדין מדידת אחוה עם אחיו ויכפר להם עוונם, הג' לרמוז להם ענין הגניבה, אולי יתחילו להרגיש כי יש מי שמכיר מעשיהם בבית הלז, וכן מצינו לו שהיה רומז להם הדבר בפרטים אחרים, דכתיב (לעיל מג לג) וישבו לפניו הבכור כבכורתו וגו', וכאלה רבות.

ביאור בראשית מ"ד:ב'

תשים בפי אמתחת הקטן - לשון ס' הישר ויאמר אליו יוסף (לבנימין שאכל עמו לבדו כאשר סופר שם בתחלה) אני הוא יוסף אחיך, אך אל תגלה את הדבר הזה אל אחיך. הנני שולח אותך עמם וילכו, וצויתי להשיב אתכם העירה ולקחתיך מאתם, והיה אם יתנו את נפשם והלחמו עליך אז ידעתי כי נחמו על אשר עשו לי ונודעתי אליהם. ואם יעזובך ולקחתי אותך וישבת אתי ונלחמתי אותם וילכו להם ולא אוודע אליהם, עכ"ל. הנה לא כוון יוסף בזה רק לבחון לבבם, וכן פי' ר"ע ספורנו, גם הודיע זאת תחלה לבנימין שלא יצערנו, כי הוא לא חטא נגדו.

שד"ל בראשית מ"א:נ"א

ואת כל בית אבי – מה שעשו לי בית אבי (הם אחיו) ואין הכוונה ששכח ממש, כי הנושא על שפתיו זכרון דבר מה, הנה לא שכח אותו; אך הטעם נתנני אלהים במצב שלא ארגיש עוד ברעה אשר מצאתני בבית אבי, כי במה נחשבת היא נגד הצלחתי וגדולתי?

שד"ל בראשית מ"ד:ט"ז

האלהים מצא וגו': עשה עצמו כמודה, כי ראה שאם היה מכחיש, לא היה מועיל כלום והיה מקציפו יותר, ואחר שראה שאין תקנה להציל את בנימין, בחר שתהיה האשמה של כולם יחדיו, ולא על בנימין לבדו; ובפרט כי בתחילה אמרו אשר ימצא אתו מעבדיך ומת, ואעפ"י שהאיש אמר להם אשר ימצאו אותו יהיה לי עבד, הנה אם היה נשאר לבדו עבד, מי יצילו מיד אדונו, אם ירצה להעליל עליו פעם אחרת? והנה אם מאהבתו את בנימין ואם מפני שערב אתו לאביו ואם מפני החרטה על מה שעשו ליוסף, בחר להיות הוא ואחיו בעבדות עם בנימין, ואולי במשך הזמן ימצאו מקום לברוח משם כולם יחדיו. וראזנמילר אומר כי יהודה האמין שבנימין גנבו.

שד"ל בראשית מ"ה:א'

ולא יכול יוסף וגו' – בתחלה היה בלבו לעכב אצלו בנימין ולשלח את אחיו בלי שיתודע אליהם, ועתה כשאמר לו יהודה והיה כראותו כי אין הנער ומת, נכמרו רחמיו על אביו, ומצא עצמו מוכרח להניח לבנימין שישוב אל אביו לבלתי ימות אביו, אך עם כל זה חשקו לקרב אליו בנימין נשאר בתקפו. והנה לא מצא תחבולה לשלח את בנימין אל אביו וגם לקרבו אצלו, אלא בשיתודע אליהם ויקראם כלם לבא אצלו, או כדעת אח"ם, בראותו עוצם התאמצות יהודה להשאר הוא עבד תחת בנימין נכמרו רחמיו על אחיו והסכים להתודע אליהם; אך היה מתאפק ומושל ברוחו שלא להתודע אליהם בפני המצרים הנצבים עליו, לבלתי ישמעו גנותם ששנאו את אחיהם ומכרוהו; ואולם בסוף מאמרו של יהודה נכמרו כל כך שלא יכול עוד להתאפק והוכרח לזעוק הוציאו כל איש מעלי.

הערת שפ"ן (שמואל פייגנזון) הסופר שנדפסה בירושלמי (דפוס וילנא תרפ"ח) סוף ברכות

אמר המאסף: גם אני אעשה כהמנהג בהדפסה שלא להוציא הנייר חלק ואמלאהו בקצת מחידושיי. "מה גדולה התמיהה והפליאה על יוסף הצדיק שלא מיהר להחיות רוח אביו לבשרו כי הנהו חי בבית פוטיפר וכי הפקידה

על ביתו, ויעזוב את אביו האומלל בצער נורא ואבל גדול שתים עשרה שנה עד שנתגלגל הדבר ע"י הרעב !!! והרמב"ן ז"ל רצה ליישב הדבר וז"ל (בפי' ויגש, מ"ב, ח): "כי יש לתמוה אחר שעמד יוסף במצרים ימים רבים והיה פקיד ומיד בבית שר גדול במצרים איך לא שלח כתב אחד לאביו להודיעו ולנחמו! כי מצרים קרוב לחברון כששה ימים. ואילו היה מהלך שנה היה ראוי להודיעו לכבוד אביו וייקר פדיון נפשו ויפדנו ברוב ממון...". ויתרץ הרמב"ן שיוסף רצה שיתקיימו חלומותיו... ויאמר: "שלולי כן היה יוסף חוטא חטא גדול לצער את אביו ולהעמידו ימים רבים בשכול ואבל" כו' עיי"ש. והנה תירוצו של הרמב"ן ז"ל במח"כ לא נראה כלל. כי מה הדבר הגדול והטוב והמצווה הגדולה שיש בקיום החלומות שהיה כדאי בשבילם לצער את האב בעינוי נורא כזה שנים רבות?

והנה אנוכי הרואה בזה שמיים חדשים. לדעתי כל המעשים והתעלולים שבעניין הזה, יסודם העיקרי הוא בטעות גדולה שטעה יוסף בסיבת מכירתו. כי הוא בצדקתו לא העלה על דעתו כלל שכל עשרת אחיו ירשעון יחד בשביל קנאתם בו רשע נורא משולש כזה: א. שיגנבו נפש וימכרוהו לעבד. ב. שיהיו אכזרים נוראים כאלה לעשות רשע נורא כזה לאחיהם בשרם ילד רך וחכם. והשלישית, הכי נוראה, הנבלה הגדולה הזאת לקצר בה גם יחד את שנות חיי אביהם הזקן להעמידו בשכול ואבל נורא כל ימיו ולהורידו אבל שאולה אל בנו יקירו אשר נפשו קשורה בנפשו!!! בנבלה נוראה כזו לא עלתה על דעתו לחשוד את אחיו. אבל הוא חשב בוודאי שרק מאת אביו הייתה שומה הגזרה הזאת לענשו בממכרת עבד בגלל אשר גבה לבו לחשוב מחשבת מלוכה וממשלה על הוריו ואחיו עד כי העיז פניו לספר את חלומו זה יליד מחשבותיו (שאינן מראין לו לאדם אלא מהרהורי דלבא) גלוי שני אביו ואחיו, ועי"ז גער בו אביו בנייפה. כי ראה בזה חילול כבודו וכבוד אמו וכבוד אחיו הגדולים. ועי"כ ציווה אביו לאחיו לענשו בממכרת עבד מידה כנגד מידה, עבדות תחת ממשלה. ואחרי כי עברו ימים רבים ואביו לא שלח לפדותו, חשב שאביו לא נתרצה לו ברחמי עד כה. ועוד יחרה אפו בו. ולכן לא היה יכול להודיע לאביו שעלה לגדולה כי זה היה נראה כמתגרה באביו לאמר "על אפך ועל חמתך התנשאתי מעלה תחת שגזרת עלי להשפילי". ועאכו"כ שלא היה יכול להרשות א"ע לראות פני אביו אחרי חשבו כי בקצפו הסתיר פניו ממנו ולא ייתנהו לראות פניו כלל.

ויהי בבואם עשרת אחיו מצרימה חשב אולי התנחם אביו על גזרתו וישלח את בניו (אלה שמכרוהו) לבקשו לפדותו ולהחזירו אליו. וכדי לחקור פיהם עי"ז העליל עליהם לאמר מרגלים אתם. שכדי להתנצל מעלילה זו יהיו מוכרחים להודות על האמת שמטרת בואם לפדות את אחיהם ולא לרגל את הארץ ולא לשבור אוכל. אבל בראותו אחרי כל החקירות שבאמת לא באו רק לשבור אוכל ולא לפדות את אחיהם התייאש עוד מרחמי אביו ומראות פניו והשתדל רק לראות את פני אחיו הקטן. אכן בשמעו אחי"כ מפי יהודה את דברי אביו בצערו הגדול יוצא האחד מאתי ואמר אך טרף טרף' וגו', אז נגלה לפניו טעותו הגדולה ונוכח שאביו לא ידע כלל ממכירתו וכי יחשב שבנו האהוב טורף טרוף. ואז נכמרו רחמי אל אביו האומלל אל צערו ואבלו הנורא שנים רבות ולא יכול להתאפק וייתן תיכף את קולו בבכי והתוודע אל אחיו. ומלתו הראשונה הייתה "העוד אבי חי" ואחי"כ "מהרו ועלו אל אבי", "רדה אלי אל תעמד", "והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים ומהרתם והרדתם את אבי הנה". וכל עיקרי דבריו הראשונים היו רק על דבר אביו למהרו אליו להחיות רוחו ולראות פניו. כן נראה לי הדבר פשוט. ולפלא כי לא קדמוני המפרשים הפשטנים בזה!

ישראל אלדד, הגיונות מקרא, עמ' 62-65

על שם מה נקרא בנו בכורו של יוסף, מנשה? "כי נשני א-לוהים את כל עמלי ואת כל בית אביו". בגילוי לב מפליא - שהמקרא הוא מופת לו - ובצמצום לשוני ובמוחש, ניתן כאן ביטוי לאותה שאיפה עמוקה לשכחה, שהפעימה בכל הדורות כל צפנת בכל גלות... יוסף כבר משלים עם היותו צפנת לכל ימי חייו. יוסף איננו רוצה עוד לדעת דבר על בית אביו... כי אם לא כן, לא מצא כל פתרון לתמיהה: משום מה אין יוסף מתעניין כל בגורל אביו... הן אביו לא מכרהו, הן באביו לא ירצה לנקום... ואם בימי שובע כן, בימי רעב לא כל שכן. איככה סומך הוא על כך כי יבואו לשבור בר? איככה מתיר הוא לאביו לרעוב, וכי יקשה על משנה לפרעה לשלוח משאת בר קטנה לבני ביתו? והן יוכל אילו רצה, לנסוע בעצמו לראות את אביו...

אברהם קורמן, האבות והשבטים, עמ' 207-209

יעקב אבינו לא ידע מראש שמיטתו תהא שלימה... גם בניו חששו מכך... הם ראו באפליית יוסף לטובה תהליך מסוכן שאת סופו מי ישור... היתה זו מעין מלחמת קיום רוחנית... כאשר נתפס יוסף על ידי אחיו ונמכר למצרים הוא נוכח לדעת שכל שאיפותיו היו אשליות וודאי שלא הוא נועד להיות היורש העיקרי, אלמלא כן לא היה קורה לו מה שקרה. או אף ייתכן, שהוא הגיע למסקנה, שזהו התהליך ההכרחי להזדככותו, כפי שקרה לאביו יעקב, שאף הוא גלה מבית אביו לשנים רבות, אך זה לא מנע ממנו להיחשב הזרע הבלעדי של יצחק. אולם יחד עם זאת הוא הגיע להכרה, שלא יהיה מן הצדק שכל אחיו יידחו מפניו. הוא נטה יותר להניח שדוקא הוא נדחה משום מה והגיע הזמן, שלא בן אחד יהיה היורש, טרם הגיע הזמן שכולם יכללו בכנסת ישראל לכן נבחרו יתר אחיו ולא אחד מהם על ידי ההשגחה כממשיכי שושלת אבות. הוא ידע שבמצבים קריטיים זכה אביו להשראה נבואית. אם זה לא קרה, כשאירע לו אסון כזה, באבדן בנו אהובו, סימן שזה רצונה של ההשגחה. רעיונות אלה הניאו את יוסף מלחפש דרכים אל בית אביו כדי שלא להגביר את ההתלבטויות של אביו ושל עצמו. סבל אישי שלו ושל אביו נדחה בפני נושא העומד ברומו של עולם. ככל שעברו השנים השלים יוסף עם הרעיון שהוא נדחה מבית אביו. כשנולד לו הבן הבכור הוא כינה אותו מנשה 'כי נשני... הוא השלים עם היותו היורש של אביו וכי זהו כנראה רצון אלוקי שהוא ידחה מבית אביו.

דוד הנשקה, "תגובה", מגדים ב' (תשמ"ז): 106-108

לפיכך נראה, שאין לפרש עניין זה אלא בעקבות חז"ל. וכך שנינו במדרש תנחומא (וישב, ח): "כיוון שראה יוסף את עצמו בכך, התחיל אוכל ושותה, מסלסל בשער וואמר: ברוך המקום שהשכיחני בית אביו", ובהמשך: "למה מיאן? א"ר יהודה בר שלום: שראה איקונין של אביו, ואמר לו: יוסף, עתידין אחיך להיכתב באבני אפוד, תרצה שתהא חסר מכללך?!!" אין ספק, שהביטוי - "השכיחני בית אביו", אינו מיוסד אלא על הכתוב בלידת מנשה: "כי נשני א-לוהים את כל עמלי ואת כל בית אביו". נשייה זו נדרשה אפוא אצל חז"ל לא כדבר הבא בעל כורחו של יוסף ובשל שתיקת בית אביו, אלא כתופעה שיוסף הוא המואשם בה. אף הינתקותו של יוסף ושבטו מכלל שבטי ישראל עלתה אמנם על הדעת - אך לא בעל כורחו של יוסף, כי אם בעטיו ובחטאו. נמצא, כך יש לפרש את העניין. לא תהליך התשובה של האחים בלבד הוא המתואר בפרשת יוסף ואחיו כי אם תשובת האחים מחד ותשובת יוסף מאידך. שכן, יש להבין, כי יוסף במצרים לאחר הניתוק האכזרי שנותק מבית אביו - עדיין איש צעיר הוא, שוקק חיים ורצון. אין הוא רואה כל סיכוי כי יושב אי פעם לבית אביו, ואם חפץ חיים הוא,

עליו להתערות בחברה המצרית. מאידך ברי, שאין הוא יכול ואין הוא רוצה להשתחרר מערכי היסוד שהנחיל לו אביו, ושם שמיים עדיין שגור על פיו. מעתה מתחיל אפוא מאבק גדול בלבו של יוסף. יש שהוא רואה עצמו כמצרי - צפנת פענח הנשוי לבת פוטי פרע. "כל בית אביו", בתודעתו מתחיל להזדהות עם "כל עמלו", שממנו הוא מצליח אט אט להשתחרר כמחלום רע. והנה, לפתע פתאום חורג החלום הרע מנבכי העבר, ומתגשם לנגד עיניו: אחיו, בני אביו, מתייצבים לפניו. התגובה הראשונית היא: "ויתנכר יוסף". האומנם יאלצוהו אחיו להזדהות עמהם, לחזור אחורנית, לראות שוב רק "עמל"? לא, בינתיים התבסס יוסף במעמדו המצרי, הרי הוא משנה למלך, ואין לו ולאחיו, שונאיו ומוכריו, ולא כלום. ברם, התייצבותם של עשרת אחיו לפניו, ללא בנימין אחיו האהוב, בן אמו הטמונה עמוק בזיכרונו, מעוררתו למחשבה: שמא ינסה להביא אליו, באמצעות האחים, את בנימין? אפשר יתגבר על הרגשת היתמות וחוסר הבית ע"י צירוף בנימין אליו, ושניהם יחד יקימו את בתיים במצרים? תכנית זו קורמת עור וגידים, ושלבה המתוכנן האחרון הוא השתלת הגביע באמתחת בנימין, באופן שיוכל להשאירו אצלו לתמיד. ברם, בשם שדמות דיוקנו של אביו מנעה בעדו מחטוא עם אשת פוטיפר כך אף כאן שוברת לבסוף דמות דיוקנו של יעקב את חומת ההתנכרות של יוסף.